

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE

Manastir Dečani je uvršten među 7 najugroženijih lokaliteta kulturnog nasleđa Evrope za 2021

Hag/ Brisel/ Luksemburg 8. april 2021.

Europa Nostra, glas civilnog društva Evrope posvećen kulturnom i prirodnom nasleđu, i Institut Evropske investicione banke, objavili su danas listu **7 Najugroženijih spomenika kulture Evrope za 2021**:

- [Manastir Dečani, KOSOVO](#) *
- [Zubčasta parna železnica na Ahenskom jezeru, Tirol, AUSTRIJA](#)
- [Groblje Mirogoj, Zagreb, HRVATSKA](#)
- [Pet južnih egejskih ostrva, GRČKA](#)
- [Vrt Đusti, Verona, ITALIJA](#)
- [Zgrada Glavne pošte, Skoplje, SEVERNA MAKEDONIJA](#)
- [Kapela i isposnica San Huana de Sokueve, Kantabrija, ŠPANIJA](#)

Lista 7 Najugroženijih saopštena je na onlajn događaju čiji su domaćini bili visoki predstavnici Europa Nostre i Instituta Evropske investicione banke, a učestvovala je i Marija Gabrijel, Evropska komesarka za inovacije, istraživanje, kulturu, obrazovanje i mlade. Na webinaru, koji je privukao preko 300 učesnika širom Evrope i sveta, učestvovali su i oni koji su nominovali lokalitete i predstavnici izabranih 7 Najugroženijih.

Izvršni potpredsednik Europa Nostre, **Gi Klos**, istakao je ovom prilikom: "Cilj 7 Najugroženijih 2021 jeste da se oglasi "alarmno zvono" o ozbiljnim pretnjama sa kojima su ovi lokaliteti suočeni. Od izuzetnog značajnog srednjovekovnog manastira do izvrsnog renesansnog vrta, od industrijskih i modernih građevina do ikoničnih prirodnih predela: ovi lokaliteti su važna svedočanstva naše zajedničke prošlosti, kulture, sećanja i identiteta. U trenutku kada naš kontinent, kao i ostatak sveta, prolazi kroz tešku krizu, Evropa Nostra želi da iskaže svoju solidarnost i pruži podršku lokalnim zajednicama i organizacijama civilnog društva širom Evrope, koje su odlučne da sačuvaju ova ugrožena blaga kulturne baštine. Uz pomoć široke panevropke mreže članica i partnera, nastojaćemo da mobilizujemo raznovrsne stručnjake i resurse kako bi pomogli očuvanju ovih lokaliteta, koji moraju biti prepoznati kao moćni pokretači održivog razvoja, ali i kao vitalna spona za uspostavljanje mira i dijaloga između različitih zajednica. Udruženi, možemo u ovome uspeti!"

Dekan Instituta Evropske investicione banke, **Francisko de Paola Koeljo**, rekao je: "Institut EIB ponovo stoji rame uz rame sa Europa Nostrom, našim dugogodišnjim partnerom u očuvanju ugrožene kulturne baštine Evrope. Evropljani se ponose kulturnim nasleđem. Ono ih i zbližava. Za EIB je sasvim prirodno da pomaže jačanju ove spona, kroz podršku i predanost godišnjem programu 7 Najugroženijih"

Regujući na saopštenje o 7 Najugroženijih 2021, **Marija Gabrijel**, Evropska komesarka za inovacije, istraživanje, kulturu, obrazovanje i mlade, izjavila je: "Evropsko kulturno nasleđe je naša prošlost, sadašnjost i budućnost. Ono je deo našeg identiteta, koje okuplja ljude širom kontinenta oko zajedničkih vrednosti i iskustava. Ono je dragoceno i zavređuje našu najveću pažnju i zaštitu. Kroz program 7 Najugroženijih, mi stavljamo u žižu interesovanja ugroženu evropsku baštinu, jačamo svest o njihovom značaju i odabranim lokalitetima otvaramo put za održivu budućnost"

Lokalitete koji su svrstani u 7 Najugroženijih 2021 izabrao je [Upravni Savet Evrope Nostre](#), na osnovu [užeg izbora od 12 lokaliteta](#) koji je načinio [Savetodavni odbor međunarodnih stručnjaka](#). Izbor je napravljen na osnovu istorijskog značaja i kulturnih vrednosti, kao i urgentnosti njihove ugroženosti. Upravni Savet je uzeo u obzir i dosadašnje angažovanje zajednica na lokalnom i nacionalnom nivou, posvećenost institucija, kako vlasti tako i nevladinih aktera. Značajan kriterijum bila je i perspektiva dugoročne održivosti, društveno-ekonomski

potencijal lokaliteta, kao i mogućnost da postanu spona za uspostavljanje mira i dijaloga unutar zajednice, ali i u širem regionu.

Lokaliteti koji su na listi 7 Najugroženijih u mogućnosti su da se prijave za grant u vrednosti **do 10 000 EUR** koji dodeljuje **Institut Evropske investicione banke**. Grant IEIB može biti dodeljen odabranim kvalifikovanim lokalitetima sa liste „7 Najugroženijih“ kao inicijalna simbolična pomoć za dogovorenu aktivnost, koja ima za cilj očuvanje ugroženog spomenika kulture.

Stručnjaci Europa Nostre i Instituta Evropske investicione banke će zajedno sa organizacijama koje su nominovale ove spomenike kulture i drugim partnerima, dati ocenu za svaki lokalitet putem prikupljanja informacija i sastanaka sa ključnim interesnim stranama. Timovi stručnjaka različitih disciplina ponudiće stručne savete, identifikovati moguće izvore finansiranja i pomoći u mobilizaciji široke podrške kako bi se ovi lokaliteti očuvali. Uz to, formulisaće se i komunicirati niz preporuka za buduće delovanje.

[Program 7 Najugroženijih](#) sprovodi [Europa Nostra](#) u partnerstvu sa [Institutom Evropske investicione banke](#), a uz podršku programa [Kreativna Evropa](#) **Evropske Komisije**. Ovaj program, pokrenut 2013. godine, deo je kampanje civilnog društva da sačuva ugroženo nasleđe Evrope. Program obezbeđuje stručnu i zagovaračku podršku, i doprinosi mobilizaciji lokalne i međunarodne javnosti u očuvanju kulturnog nasleđa. Program takođe obezbeđuje simbolički grant u iznosu od 10 000 EUR po lokalitetu. Uvrštavanje na listu 7 Najugroženijih često služi i kao katalizator za mobilizaciju javne i privatne podrške, uključujući i finansiranje.

Manastir Dečani, Kosovo *

Manastir Dečani, koji pripada Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi, izgrađen je u prvoj polovini 14. veka. Skladan spoj elemenata istočnih i zapadnih umetničkih izraza, enciklopedijski kolaž fresaka u srpsko-vizantijskom stilu, kao i spoj romaničko-gotičke arhitekture i skulpturalne dekoracije, čine manastir Dečane jednim od najistaknutijih primera kulturno-istorijske celine svoje epohe. Manastirski kompleks okružen je bogatom šumom, koja zajedno sa njim čini jedinstven kulturni predeo i neodvojiv je deo manastirskog kulturnog nasleđa. Kontinuirano naseljen skoro sedam vekova, Dečani su i danas funkcionalan manastir u kojem se redovno služi liturgija i u kojem živi aktivna monaška zajednica, koja održava manastir i njegovu okolinu, čuvajući i nematerijalno nasleđe monaškog života. Podjednako važan kao mesto hodočašća, manastir je otvoren i za posetioce svih veroispovesti.

Manastir Dečani je 2004. upisan na UNESCO-vu Listu svetske baštine kao jedan lokalitet, dok je ovaj status 2006. godine proširen na još tri srpske pravoslavne srednjovekovne crkve i manastira na Kosovu – Gračanica, Pečka patrijaršija i Crkva Bogorodice Ljeviške u Prizrenu, pod nazivom [“Srednjovekovni spomenici na Kosovu”](#). Od 2006. godine, sva četiri lokaliteta, uključujući i Dečane, takođe se nalaze na UNESCO-voj Listi ugrožene svetske baštine.

Od juna 1999. godine manastir Dečani je pod stalnim nadzorom i zaštitom mirovnih jedinica KFOR, pod vođstvom NATO pakta. Pored bezbedonosnih rizika, manastir i njegova zaštićena okolina suočeni su i sa ozbiljnim problemima usled neodgovarajućih planova lokalnog razvoja koji se kose sa vladavinom prava i prete da ugroze vrednosti koje su svrstale manastir Dečane na UNESCO-vu Listu svetske baštine. Posebno zabrinjava plan za izgradnju međunarodnog puta koji bi povezivao opštinu Dečani na Kosovu sa opštinom Plav u Crnoj Gori, a koji bi prolazio kroz specijalnu zaštićenu zonu, kao i pored same manastirske kapije. Tokom leta 2020 radovi na izgradnji puta su obustavljeni i pod pokroviteljstvom međunarodne zajednice je postignut sporazum o izgradnji obilaznice. Celokupna situacija zahteva strogi nadzor kako bi se osigurala vladavina prava, a posebno poštovanje zakona o specijalnim zaštićenim zonama iz 2008. koji zabranjuje izgradnju ovakvog puta. U ovom kontekstu neophodno je da nadležne vlasti bez daljeg odlaganja osiguraju sprovođenje odluke Ustavnog suda Kosova iz 2016. godine, kojom se potvrđuje da se 24 hektara zemlje u okruženju nalazi u posedu manastira Dečani.

Nominaciju za manastir Dečani je podnela evropska organizacija [“Budućnost za religiozno kulturno nasleđe”](#), koja je, zajedno sa Europa Nostrom, član [Evropske Alijanse za Nasledje](#).

Polazeći od obrazloženja Savetodavnog odbora za program 7 Najugroženijih, Upravni Savet Evropa Nostre istakao je: *“Ovo je jedini spomenik u Evropi koji se 20 godina u kontinuitetu nalazi pod ovako snažnom vojnom zaštitom. Ipak, on predstavlja spomenik ogromne istorijske i kulturne važnosti za Evropu i svet, što potvrđuje i status na UNESCO-voj Listi svetske baštine. Uzimajući u obzir strategiju EU o proširenju na Zapadni Balkan, neophodno je osigurati sveopštu zaštitu od strane svih relevantnih faktora, i osigurati očuvanje ove ugrožene baštine uz puno poštovanje vladavine prava i drugih ključnih evropskih vrednosti. Odgovarajuća zaštita i ispravna interpretacija, komunikacija i edukacija vezana za multikulturalno i multikonfesionalno nasleđe na Kosovu predstavljaju preduslove za dugotrajan mir i napredak u širem region.”*

* Ovaj naziv se koristi bez preudiciranja statusa i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

KONTAKT ZA MEDIJE

Europa Nostra

Joana Pinheiro, jp@europanostra.org

M. +31 6 34 36 59 85

Sara Zanini, sz@europanostra.org

M. +39 32 80 45 58 65

SAZNAJTE VIŠE

[Language versions of the press release](#)

[Videos](#) (in high resolution)

[Photos & e-banners](#) (in high resolution)

www.7mostendangered.eu

www.europanostra.org

European Investment Bank Institute

Bruno Rossignol, bruno.rossignol@eib.org

T. +352 43 797 07 67; M. +352 62 134 58 62

<http://institute.eib.org>

Dodatne informacije

[Europa Nostra](#) je vodeća pan evropska organizacija koja aktivno deluje u oblasti nasleđa više od pedeset godina, u preko četrdeset zemalja Evrope. Uz članstvo nekoliko stotina udruženja, ustanova, kompanija i preko hiljadu pojedinaca širom Evrope, Evropa Nostra je priznata kao najreprezentativnija organizacija u Evropi u oblasti kulturnog nasleđa, i kao glas civilnog društva posvećen očuvanju i promociji evropske baštine.

Evropa Nostra se bori za očuvanje kulturne baštine u Evropi, pre svega kroz Program 7 najugroženijih, ali istovremeno slavi izvrsnost i dobre prakse u oblasti nasleđa kroz dodeljivanje Evropske nagrade za nasleđe – Nagrade Evropa Nostra. Pored toga, Evropa Nostra doprinosi razvoju javnih politika i strategija posvećenih nasleđu na evropskom nivou kroz dijalog sa evropskim institucijama i uz koordinaciju Evropske alijanse za nasleđe.

[Institut Evropske investicione banke](#) osnovan je u okviru Evropske investicione banke i Evropskog investicionog fonda, sa ciljem podrške društvenim, kulturnim i akademskim inicijativama širom Evrope. Institut je ključni stub Evropske investicione banke za angažovanje zajednice i šire javnosti. <http://institute.eib.org>

[Kreativna Evropa](#) je program Evropske unije za podršku sektorima kulture i kreativnosti, koji omogućuje povećanju njihovog doprinosa zaposlenju i ekonomskom razvoju Evrope. Budžetom od 1,64 milijardi eura za period 2021-2027. godinu program je podržao organizacije koje deluju u polju nasleđa, izvođačkih umetnosti, vizuelnih umetnosti, multimedije, izdavaštva, filma, muzičke i TV industrije, video igara, i koji doprinosi delovanju desetina hiljada umetnika i radnika u kulturi. Finansiranje omogućuje saradnju širom Evrope, dolaženje do nove publike i razvoj veština potrebnih za digitalno doba.